

повеља

Часопис за књижевност,
уметност и културу

3 2023

Година LIII

Немања Каровић

ДНЕВНИК О МАШИ

Весна Капор, *Маша и медведи*,
Vukotić Media, Београд, 2023.

Нови роман Весне Капор *Маша и медведи* (2023) исплетен је као својеврсни венац прича око симпатично расејане и заједљиво пркосне новинарке и списатељице Ристе Срдих, чија књижевна дела не настају као плод мукотрпних трагања за изворима литерарне имагинације, већ као резултат записивања онога што се у њеном одвећ бурном и узбудљивом животу догађа. Доживљавајући околности у којима живи као литературу, а себе као књижевну јунакињу, њој у часовима када пожели да свом идентитету придода и улогу писца преостаје само да прибележи оно што је већ ту: „Ово је живот. Просто, да ти кажем, Риста је Риста. Жива и луда.” Међутим, таман кад читалац помисли да се обрео у роману који, као и толики други, тематизује мучне процесе који се одвијају између писца и жеље да се створи књижевно дело, тај тек зачети хоризонт очекивања разара се једном тихом, али метанаративно интонираном опоменом главној јунакињи: „ово није о писању, него о објављивању, шапуће јој на уво, уразуми се”.

Реч је, наиме, о личности која није само сукобљена са утицајним уредником *Нашеї слова*, због чега је рукопис њене књиге осуђен на живот у фиоци, већ је и у завади са савременим светом, чиме се на површину изводе и додатно наглашавају конзервативне црте њеног карактера. Премда књига обилује критичким жаокама упућеним многим помодарствима данашњице, која се тичу како разумевања феминизма и утицаја невладиних организација, тако и наметања неприродних образаца женске лепоте или популарности такозваног лајфкоучинга, у средиште романа постављена је

ауторкина жеља да предочи атмосферу савременог књижевног живота, коју обликују судари каријеристичких амбиција и клановских интереса, личних нетрпељивости и идеолошких омраза, списатељских сујета и уредничке ароганције, због чега из тог света све више чили управо оно на чему би требало да буде утемељен: уметничка вредност. У свету у којем медији имају моћ да једног писца сатру, а да другог измисле, књижевност као да је, тако се Ристи Срдић чини, изгубила самосврховитост и постала тек реквизит теоретичарских разигравања.

Склона да свој пуритански однос према традицији у свакој прилици истиче, да драми преко мере и преувеличава властите доживљаје, да у својим непредвидљивим расположењима спреже крајности, и унутрашњим клатном дотиче и еуфорију и летаргију, ова јунакиња не вуче са собом, као Сизиф камен, само рукопис који нико не жели да објави, већ и осећање да јој је приступ у литерарни свет, са ко зна којих разлога, трајно забрањен. Отуда реченица *Књије неће бићи* постаје готово рефрен ове прозе и својеврсна лозинка Ристине уметничке судбине.

Међутим, управо из борбе животних нужности и порива за слободом изродиће се чудновати, а симболички конципирани лик Маше, која постоји само у необјављеном рукопису, али се на некакав волшебан начин – час као Ристина двојница, час као њен антипод – обзнањује у стварности романа. Из странице у страницу она се све јасније показује као *alter ego* главне јунакиње, јер Маша живи оно што Риста жели, чини оно што Риста мисли, и има оно што средишњој личности романа недостаје... или друкчије речено: Риста прича свој живот, а Маша живи своју причу. *Мегведи* пак у обе стварности остају исти.

Градећи лик Ристе Срдић Весна Капор је у једном бићу спојила тип пркосног идеалисте и суптилног меланхолика. Главна јунакиња је некаква романтичарски занесена фигура која жели да „унесе праведност у *безумну стварност*”, и коју неуклопивост у постојећи распоред сила (осовине: уредник–издавач–тржиште) не чини резигнираном и обезвољеном, већ у њој побуђује списатељски инат. У Ристи отуда нема нимало воље да се прилагоди, већ само горуће жеље да се, по сваку цену, отргне. Међутим, кад се разгрну сви површнији слојеви њене личности, када се из ока изгубе њена афективна реаговања, нервозе и пркоси, и када се читалац нађе у лирски стишаним деоницама текста, тада се у првом плану пројаве назнаке једног дубоко сетног доживљаја света. Искључена из матице дешавања, повучена натраг у близину своје унутрашње осе, Риста Срдић повремено запада у некакову сањалачку тугу, у којој заискри и потом брзо згасне свест о безнадежној удаљености ствари које су прошле. У таквим часовима она као да се издваја из света људи и тоне у готово метафизичке доживљаје времена, те јој се пред очима сваки живи створ намах преобрази у бледу силуету створену

светлом пролазности. „Кад бисмо могли”, рећи ће замишљено Риста, „живети, тако, једноставно, као што вода у мирним данима тече”.

Негујући питку и веома ритмичну прозу, која често мења врсту такта у којем се одвија, али се никада не саплиће и не губи властити корак, Весна Капор је новом књигом – користећи се стратегијом коју један од јунака на поетички знаковит начин дочарава речима: „Ти све с теме на тему скачеш!” – не само исприповедала причу о *Маши и медведима*, већ је и дочарала читав један људски и одвећ људски свет.